

Onderwijskundige visie O.R.S. Lek en Linge

De onderwijskundige visie van O.R.S. Lek en Linge sluit aan bij het strategisch beleid

1 Leerlingen verschillen

Op O.R.S. Lek en Linge beseffen we dat leerlingen verschillen: in leeftijd en rijpheid, in achtergrond, in belangstelling, in talenten, in leer- en burgerschapsstijl, in sekse, etc. We beseffen op O.R.S. Lek en Linge ook dat het moeilijk is om steeds met al die verschillen rekening te houden. Dat geldt temeer omdat de meeste docenten de klas slechts een, twee of drie keer in de week zien en omdat een klas gemiddeld uit 25 leerlingen bestaat. Daarbij komt dat steeds meer leerlingen een diagnose hebben die om extra aandacht vraagt (dyslexie, dyscalculie, autisme verwante stoornissen, gedragsproblemen en –stoornissen, problematische thuissituatie). Voorts geldt dat een school er in de eerste plaats is om veel te leren en het adequate diploma te halen en dat daarvoor beheersing van veel leerstof nodig is.

Het is dus ingewikkeld om op alle fronten rekening te houden met verschillen tussen leerlingen. Op drie gebieden, die deels samenvallen, zoomen we speciaal in:

- Gepersonaliseerd leren op basis van 20-60-20
- verschillen in burgerschapsstijl;
- verschil tussen de meer “meisjesachtige” en “jongensachtige” leerstijl.

2 Lek en Linge en gepersonaliseerd leren

De afgelopen jaren zien we dat “gepersonaliseerd leren” (GL) en het leveren van maatwerk in het brandpunt van de aandacht staan in het onderwijs. Dat is ook goed en begrijpelijk in een samenleving waarin de individuele ontplooiing steeds belangrijker wordt.

Lek en Linge heeft een bij onze schoolvisie en –waarden passende visie ontwikkeld en geëxpliciteerd op GL.

We streven ernaar GL op een evenwichtige manier handen en voeten te geven. Scholingstrajecten voor docenten om beter te leren omgaan met verschillen in de (uitstelkeuze)klassen zijn de afgelopen jaren op beide vestigingen uitgevoerd. Zo kunnen we steeds beter meer aandacht geven aan verschillen in de klas; aan de 20 % makkelijkst lerende kinderen, de grote middengroep (circa 60 %) en de leerlingen die moeite hebben met het vak (ook circa 20 %). Het regelmatig gebruiken van tablets in de klas helpt daarbij. Naast aandacht voor verschillen (20-60-20) werken we steeds meer met maatwerkprogramma's, waarbij leerlingen een vak eerder en/of op een hoger examenniveau afsluiten. Goede projecten die we waar wenselijk en mogelijk gaan intensiveren de komende jaren.

Hoewel we dus graag verdere stappen willen zetten richting meer gepersonaliseerd leren, zijn we ook kritisch op het (te) ver doorvoeren van geïndividualiseerd onderwijs. School, opleiding en ook de klas zijn eerst en vooral een sociaal verschijnsel.

Uit veel onderzoek blijkt dat kinderen/jongeren een brein hebben dat “is wired to connect”. Naarmate ze zich meer verbonden voelen met hun omgeving leren ze beter en zijn ze gelukkiger en gezonder. Voor een succesvol en gelukkig leven zijn interpersoonlijke vaardigheden het meest belangrijk: het hebben van goede manieren; luisteren; vragen stellen; dankbaarheid tonen; assertiviteit; generositeit; zelfbeheersing; feedback verwelkomen; verantwoording afleggen; je inleven in anderen en sociale gevoeligheid.

De klas is een krachtige setting voor de sociale ontwikkeling en voor leren als een gezamenlijk proces. Allerlei vormen van samenwerking in de klas (tussen docent en leerlingen op basis van wederzijdse afhankelijkheid; tussen leerlingen onderling, onder meer bij groepsopdrachten in bv. twee- en drietallen; tutoring; wederzijdse feedback; etc.) verhogen niet alleen de leeropbrengsten maar stimuleren ook de interpersoonlijke vaardigheden. En het leren omgaan met verschillen in een klas, tussen leerlingen onderling, is heel leerzaam. Zien dat een ander iets beter of juist minder goed kan en daar vervolgens op een goede manier mee omgaan, draagt bij aan de persoonsvorming. Een ander iets uitleggen i.p.v. in je eigen tempo doorgaan met je individuele leertraject: daar leer je heel veel van?

Lek en Linge kent een schoolcultuur van “samen” (i.p.v. tegenover elkaar staan) op alle niveaus, waarin samenwerken gewaardeerd wordt. Onze uitdaging de komende jaren is steeds op zoek te zijn naar de goede balans tussen meer gepersonaliseerd leren enerzijds en de klas als krachtige setting voor de ontwikkeling van interpersoonlijke vaardigheden.

3 Burgerschapsstijl

Leerlingen verschillen in burgerschaps- en J/M-leerstijl en op O.R.S. Lek en Linge houden we daar in de pedagogische aanpak rekening mee.

Leerlingen met een “verantwoordelijke” of “zelfredzame” burgerschapsstijl en met een betekenis-gerichte leerstijl behoeven een andere aanpak dan leerlingen die tot de “structuurzoekers” behoren en een toepassingsgerichte of ongerichte leerstijl hebben.

Een deel van de leerlingen heeft een “verantwoordelijke” of “zelfredzame” burgerschapsstijl en een betekenisgerichte leerstijl (= intrinsiek gemotiveerd). Wij willen bij hen bijdragen aan versterking van die habitus. Daarbij helpt: ruimte geven; belangstelling tonen; (intellectueel) uitdagen.

Een ander deel van de leerlingen behoort meer tot de “structuurzoekers”. Hun leerstijl is vaak “toepassingsgericht” of “ongericht”. Wij nemen hun houding en leerstijl als vertrekpunt en dragen bij aan ombuiging ervan naar een meer zelfverantwoordelijke houding en naar intrinsieke motivatie. Daarbij helpt een aanpak van: structuur bieden die - *scherp gekaderd* - ruimte biedt; grenzen stellen en handhaven; belangstelling tonen; (intellectueel) uitdagen.

4 J/M-leerstijlen

Het onderwijs in Nederland is de afgelopen twintig jaar veranderd in de zin dat de leerstof taliger is geworden, dat de pedagogisch-didactische aanpak meer gericht is op zelfstandigheid, planvaardigheid, stap-voor-stap-leren, zelfreflectie en een coöperatieve houding en een daarbij horende meer feminiene cultuur. Andere aspecten (abstraherend vermogen, sturing, grenzen stellen, trial and error leren, stevige feedback, competitie) zijn naar de achtergrond gedrongen.

Op O.R.S. Lek en Linge zijn we ons daarvan bewust en willen wij een betere mix bewerkstelligen in de pedagogisch-didactische aanpak waardoor zowel leerlingen met een meer “meisjesachtige” als met een meer “jongensachtige” leerstijl tot hun recht komen. Dus een afwisseling in aanpak:

- Naast talige opdrachten ook opdrachten die een appel doen op het abstraherend vermogen;
- Naast “veilige” stap-voor-stap opdrachten ook spannende trial and error opdrachten;
- Naast samenwerking ook competitie-elementen;
- Naast ruimte voor zelfstandigheid (voor wie dat aan kan) ook sturing (met belangstelling en controle)

- Bevordering van zelfreflectie, ook door gebruik van stevige feedback.

5 Zorgleerlingen en Passend Onderwijs

Bij omgaan met verschillen hoort ook het bieden van extra zorg en begeleiding aan categorieën van leerlingen die dit nodig hebben. Bij de invoering van Passend Onderwijs per 1 augustus 2014 zal O.R.S. Lek en Linge gedefinieerd hebben welke categorieën leerlingen de school zelf kan begeleiden en hoe dit wordt gefaciliteerd, voor welke categorieën hulp van buitenaf nodig is en welke hulp dat is, en tot slot, welke categorieën leerlingen de school niet aan kan. Voor deze leerlingen zal O.R.S. O.R.S. Lek en Linge in overleg met de andere VO-scholen van Samenwerkingsverband Rivierenland een passende plek regelen. In 2018 is het schoolondersteuningsprofiel per vestiging opnieuw vastgesteld voor de komende jaren.

6 Pedagogisch klimaat

Je mag er zijn en je mag worden wie je wilt zijn...

Wij denken dat al onze leerlingen gebaat zijn bij een veilig, open en uitdagend klimaat van bevestiging en wederzijds vertrouwen.

Een deel van de leerlingen vindt leren boeiend als het spannend en competitief is en als zij risico's kunnen aangaan. ("Langs de randen van het ravijn kun je de mooiste bloemen plukken..."). Ook deze leerlingen willen wij graag "raken", waarbij we er wel voor zorgen dat er een veilig vangnet hangt in het ravijn! Een ander deel is vooral gebaat bij een veilige, voorspelbare en coöperatief ingestelde leeromgeving.

Daarom streven wij naar een warm-pedagogisch en uitdagend klimaat waarin leerlingen positief benaderd worden en waarin wij hen maximaal stimuleren in hun persoonlijke ontwikkeling en in hun zelfvertrouwen. Daarbij hebben we zowel oog voor de leerlingen die extra begeleiding en zorg behoeven als voor excellente leerlingen.

In hun ontwikkeling van kind tot puber tot adolescent en jong volwassene hebben al die jongeren ook sturing nodig, waarbij het wel zo is dat de een juist meer sturing nodig heeft dan de ander. In een grenzen stellende en grenzen handhavende structuur op basis van onze waarden kunnen onze leerlingen zich ontplooiën tot evenwichtige volwassenen.

7 Didactische aanpak

Kenmerken van de didactische aanpak op O.R.S. Lek en Linge:

- de docent is de regisseur van het leerproces
- de wijze waarop de docent doceert/regisseert, bevordert de motivatie en het eigenaarschap voor het leren van de leerling
- de docent biedt leerlingen een rijke leeromgeving met variatie in werkvormen en een veelheid aan leerbronnen
- de docent stimuleert effectieve leerstrategieën (= een combinatie van leeractiviteiten om het leerdoel te bereiken) bij leerlingen
- De docent houdt rekening met verschillen tussen leerlingen, zeker op het gebied van burgerschapsstijl en M/J-leerstijl

We willen leerlingen een krachtige leeromgeving bieden met een rijk aanbod aan leerbronnen en met gebruikmaking van verschillende werkvormen. Leerlingen krijgen geregeld de mogelijkheid om keuzes kunnen maken uit de verschillende leerbronnen. Dat bevordert het eigenaarschap van en de betrokkenheid op het eigen leren en het eigen werk.

(Bij leerbronnen kan gedacht worden aan:

docenten; boeken; methodes; internet; lesmateriaal; tv-opnames; films/video's; kranten/tijdschriften; medeleerlingen; ouders, broers, zussen; cd's en cd-roms; praktijksimulaties; praktijk oefensituaties; stages; presentaties; opdrachten; etc.)

Een krachtige leeromgeving houdt in dat de docent de eindregie heeft over het leren van leerlingen. Zeker met betrekking tot het wat van het leren, is het de docent die uiteindelijk bepaalt. Hij draagt er zorg voor dat leerlingen gestimuleerd (en soms "gedwongen") worden om te reiken naar de zone van de naaste ontwikkeling.

Het is belangrijk dat de leerlingen met name wat betreft het hoe van het leren ook zelf richting kunnen geven. Eigenaarschap voor het leren en het kunnen maken van keuzes bevorderen de motivatie.

Uiteraard is de mate van "eigenaarschap" voor het leren versus "het opgelegd krijgen" voor een deel ook afhankelijk van de verschillende burgerschaps- en leerstijlen van jongeren.

Steeds geldt dat de docent uiteindelijk eindverantwoordelijk is voor de resultaten van het leerproces. Hij/zij bepaalt welke strategie bij een klas, bij de verschillende groepjes leerlingen in die klas en bij individuele leerlingen leidt tot de hoogste leeropbrengst.

De docent heeft een cruciale rol bij het aanleren van kennis of dat nu feitenkennis is of het aanleren van routines of het ontwikkelen van inzichten.

Feitenkennis

Bij *feitenkennis* heeft de docent de keuze tussen het "overdragen" van feitenkennis en het zelf laten opzoeken en ontdekken. Het overdragen van feiten gaat in het algemeen sneller en heeft als nadeel dat het -zonder "nazorg"- niet gemakkelijk beklijft. Het zelf laten opzoeken en ontdekken heeft als nadeel dat het veel tijd kost en dat een deel van de leerlingen hiervoor de discipline ontbeert.

Het voordeel is dat de op deze wijze opgedane feitenkennis dieper verankert. Een goede balans tussen beide vormen van feitenkennis opbouwen is gewenst. Die kan per vak verschillend zijn.

De rol van de docent is bij het aanleren van feitenkennis groot: als "overdrager", via effectieve instructie en als coach bij het gebruik van effectieve leerstrategieën en bij het zelf opzoeken en ontdekken.

Routines

Routines krijg je onder de knie door "zelf doen". Daardoor kunnen ze inslijpen. Door oefening maakt de leerling zich vaardigheden eigen, wel liefst aan de hand van levensechte materialen, activiteiten en situaties.

Ook hier is de rol van de docent groot door het aanbieden van uitnodigende opdrachten waarin routines worden ingeoefend en in de rol van coach.

Inzicht

Inzichten laten zich niet "overdragen". De lerende construeert (liefst in interactie met anderen) zijn inzichten zelf. Inzicht heeft te maken met een kennissprong. Feiten, ervaringen, beelden en eerdere inzichten krijgen voor de lerende een samenhangende betekenis.

Hoewel de leerling zelf inzichten construeert is de *rol van de docent hierbij niet te onderschatten door:*

"het stellen van de goede vragen, het inbouwen van tussenstappen, het motiveren en uitdagen om stappen te zetten op weg naar de zone van de naaste ontwikkeling, etc."

Kortom: ook bij het verwerven van inzicht door de leerling doet de docent ertoe en is hij vaak van doorslaggevende betekenis.

Het 70 minutenrooster

Het 70-minutenrooster is een *middel* om invulling te geven aan een krachtige leeromgeving. Langere leseenheden bieden meer tijd voor variatie aan werkvormen, meer tijd voor individuele begeleiding, meer tijd voor volledige en diepgaande leeractiviteiten. Doordat leerlingen minder vakken per dag hebben en die vakken dan wat langere tijd hebben kan een leerling zich beter focussen en kan het leren meer verdiepend (minder vluchtig) zijn.

Het 70-minutenrooster is echter geen toverwoord dat als vanzelf tot effectiever leren leidt. Het succes van het 70-minutenrooster staat of valt bij de rol van de docent en voorts bij een goede lesinhoud, effectieve, afwisselende werkvormen.

De onderwijskundige visie van O.R.S. Lek en Linge is geconcretiseerd in de notitie "Handvatten voor het onderwijs op O.R.S. Lek en Linge".

8 De onderwijsorganisatie van O.R.S. Lek en Linge

De onderwijsorganisatie van O.R.S. Lek en Linge sluit aan bij de missie en de visie van de school.

O.R.S. Lek en Linge is de afgelopen jaren flink gegroeid, van 3675 leerlingen in schooljaar 2013-2014 naar 4033 in 2017-2018. De leerlingen zijn gehuisvest in vier gebouwen in Culemborg en op vestiging de Lingeborgh met twee gebouwen in Geldermalsen. De schoolorganisatie is erop gericht de voordelen van één grote school met veel mogelijkheden te koppelen aan kleinschalige units met korte overleg- en besluitvormingslijnen.

Elke locatie en vestiging heeft een eigen – op de doelgroep gerichte - sfeer waarin leerlingen (en medewerkers!) gezien worden, zich gekend weten en zich thuis voelen. Eigenaarschap van de professionals voor hun werk is uitgangspunt geweest bij de inrichting van de schoolorganisatie. Op elke locatie/vestiging wordt gewerkt met onderwijsteams (circa 15 docenten) onder leiding van een teamleider. De teamleiders vormen samen met de directeur de locatie- of vestigingsleiding. De vijf locatiedirecteuren vormen tezamen met de directeur-bestuurder het managementteam van de school.

De intensiteit van afstemming tussen de vier locaties in Culemborg, die volgens een campusmodel zijn gehuisvest, is groter dan die met de vestiging de Lingeborgh in Geldermalsen. Bewust is gekozen voor een grote mate van autonomie voor die vestiging, uiteraard binnen de onderwijskundige visie en de kwaliteitsstandaard met betrekking tot de leerprocessen, de leeropbrengsten en de onderwijsondersteunende diensten (P&O; financiën; etc.). Dat biedt ruimte voor eigenaarschap en een eigen identiteit voor de Lingeborgh, binnen het grotere geheel.

De onderwijsondersteunende diensten zijn deels per locatie/vestiging georganiseerd, met name wat betreft diensten die direct raken aan het primair proces en deels centraal. Het financieel beleid, het personeelsbeleid, het facilitair beleid en het beleid met betrekking tot de leerlingenadministratie zijn centraal geregeld om de schaalvoordelen van een grote school zo goed mogelijk uit te nutten.

Daarbij wordt rekening gehouden met de specifieke positie van de relatief autonome positie van vestiging de Lingeborgh.

Om de kwaliteitsbewaking en –verbetering op zowel het centrale niveau als per locatie/vestiging te borgen is de managementinformatie steeds meer in een webbased reportomgeving te raadplegen door de leden van het management. Verder draagt Magister Managementinformatie Planner (MMP) bij aan de kwaliteitsbewaking. Daardoor hebben leden van het management snel en eenvoudig managementinformatie (ook op het niveau van teamleiders) en kunnen waar nodig verbetermaatregelen bespreken, vaststellen en uitvoeren met hun teams.

Het management van de school is in handen van het managementteam (= de directeurs van de vier locaties in Culemborg en van vestiging de Lingeborgh in, de directeur bedrijfsvoering én de directeur-bestuurder) en de teamleiders.

Naast de structuur van het management zijn heldere overleg- en besluitvormingsstructuren en goede communicatielijnen en taakomschrijvingen van groot belang. (In het organogram is de huidige aansturingsstructuur in de school neergelegd.